

ОБҐРУНТУВАННЯ

Про необхідність створення ландшафтного заказника місцевого значення
“Степи салтичського гранітного кар’єру”

В основу цього обґрунтування покладений аналіз існуючих літературних джерел, експедиційних досліджень громадських науковців ГО “Таврійська заповідна допомога” (липень-вересень 2003 року).

Ділянка, що пропонується для створення ландшафтного заказника місцевого значення “Степи салтичського гранітного кар’єру” розташована біля південної околиці с. Салтичія в межах Чернігівського адміністративного району Запорізької області.

Територія майбутнього заказника “Степи салтичського гранітного кар’єру” належить до Чернігівського району Приазовської височинної області Лівобережно-Дніпровсько-Приазовської північно-степової провінції степової фізико-географічної зони.

Ця ділянка знаходиться у верхній течії р. Обіточної, на лівому березі її притоки р. Салтич. Верхів’я р. Обіточної знаходиться в межах Приазовської височини. Для неї характерними є оголення кристалічних порід у долині річки. Породи представлені гнейсами, гранітами, лужними гранітами. Тому для річки характерними є горбистий рельєф берегів з глибокими балками та виходами кристалічних порід на поверхню, де і розташований салтичський гранітний кар’єр.

У геоморфологічному відношенні Приазовська височина виділяється як плато, поверхня якого повторює рельєф докембрійського фундаменту. А описана ділянка є однією з найбільш видатних форм рельєфу, характерних для Приазовського кристалічного масиву – реліктово-денудаційним останцем кристалічних порід докембрійського віку.

Ця ділянка - нерозораний степ. Знаходиться на правому березі р. Салтич (правої притоки р. Обіточної) в південних околицях с. Салтичія Чернігівського району. Ділянка представляє собою різного ступеня збереженості (переважно

добре збереженого) степовий масив, що поступово спускається до ставка, з кинутим гранітним кар'єром в центральній, найвищій частині. Ближче до ставка, де степ поволі переходить у лучні та прибрежно-водні угруповання, виявлено лісопосадку з маслинки сріблястої, шовковиці чорної та білої, в'язу гладкого тощо.

Сам степ у фітоценотичному відношенні одноманітний – типчаково-ковиловий з рясним різнотрав'ям. З домінантів степу слід відмітити кострицю валіську (*Festuca valesiaca Gaudin*), ковилу волосисту (*Stipa capillata L.*) та ковилу Лессінга (*S. lessingiana Trin. et Rupr.*), кострець безостий (*Bromus inermis Leys*) пирій середній (*Elytrigia intermedia (Host) Nevski*). Крім того, на відслоненнях граніту до цих домінантів рясно домішується чебрець двовидний (*Thimus dimorphus Klokov et Des.-Shost.*), місцями серед степу трапляються латки чагарників – карагани скіфської (*Caragana scythica (Kom.) Pojark.*), що занесена до Червоної книги України (1996), та мигдалю степового (*Amygdalus nana L.*), угруповання якого занесені до Зеленої книги України (1987). Крім того, відмічені декілька видів роду шипшина (*Rosa sp.*) та слива степова (*Prunus stepposa Kotov*), що трапляються у верхній частині урочища.

Серед різнотрав'я слід відмітити зональні види, такі як підмаренник руський (*Galium ruthenicum*), скабіоза блідо-жовта (*Scabiosa ochroleuca*), льон австрійський (*Linum austriacum*), безсмертки однорічні (*Xeranthemum annuum*), залізняка бульбистий (*Phlomis tuberosa*) та колючий (*P. pungens*), кульбаба пізня (*Taraxacum serotinum*), горлянка хіоська (*Ajuga chia*), грудниця волохата (*Crinitaria villosa*), шавлія сухостепова (*Salvia tesquicola*), чистець трансільванський (*Stachus transsilvanica*), рутвиця мала (*Thalictrum minus*), мишачий горошок (*Vicia cracca*), пижмо тисячолісте (*Tanacetum millefolium*), холодок багатолістий (*Asparagus polyphyllus*), кермек сарептський (*Limonium sareptanum*), дивина фіолетова (*Verbascum phoeniceum*), астрагал мінливий (*Astragalus varius*) тощо. З рідкісних, в тому числі причорноморських видів, слід назвати цибулю міцнооболонкову (*Allium firmotunicatum*), цибулю несправжньогарненьку (*A. pseudopulchellum*), смілку українську (*Silene*

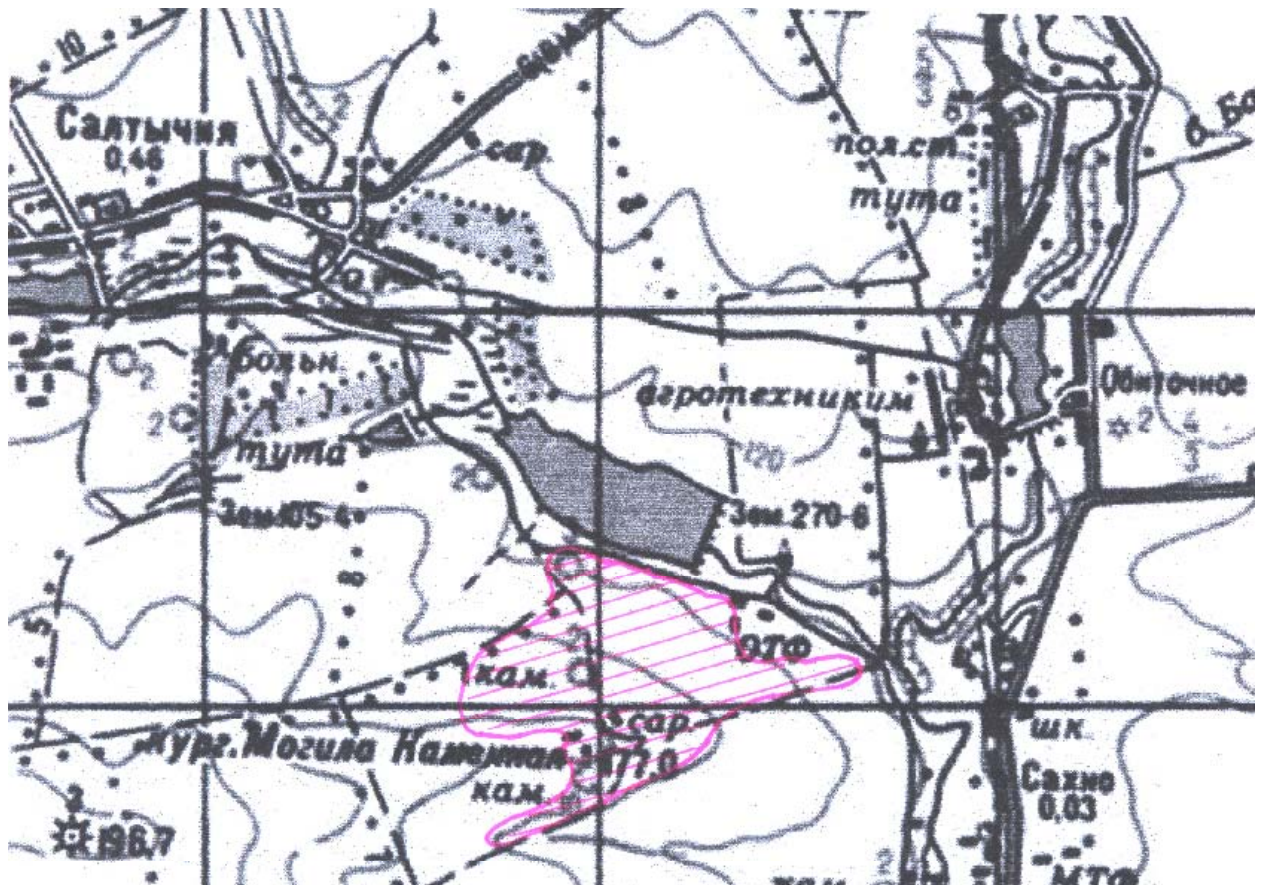
ucrainica), астрагал австрійський (*Astragalus austriacus*), астрагал блідий (*Astragalus palescens* - ЄЧС), астрагал український (*Astragalus ucrainicus*), півники низькі (*Iris pumila*), гаплофіл запашний (*Haplophyllum suaveolens*), тюльпан гранітний (*Tulipa graniticola* - ЧКУ), гіацинтик блідий (*Hyacinthella leucophaea*), белевалія сарматська (*Bellevalia sarmatica*), льон Черняєва (*Linum czernjaevii*).

Луки біля Салтицького ставка переважно суницевидно-конюшинові з значною часткою лядвенцю українського, жовтозілля еруколистого, люцерни хмелевидної, моркви дикої. Чимало тут і видів бур'янів (ці ділянки періодично випасають), таких як цикорій дикий, нетреба ельбінська, амброзія полинолиста, полин гіркий, злинка канадська. Ближче до води трапляються гірчак почечуйний, бекманія звичайна, плоскуха звичайна, рогіз вузьколистий та очерет південний.

З фауни земноводних тут досить типовою є жаба озерна (*Rana ridibunda*). З плазунів часто зустрічається ящірка прудка (*Lacerta agilis*), рідше - черепаха болотяна (*Emys orbicularis*), та гадюка степова (*Vipera ursini*), остання занесена до Червоної книги України (1996).

В цілому це досить добре збережена степова ділянка з наявністю лессінгоковилкових і волосистоковилкових угруповань та цілої низки рідкісних видів флори, що охороняються на державному (*Stipa capillata*, *Stipa lessingiana*, *Tulipa graniticola*, *Caragana scythica*) та регіональному рівнях (*Haplophyllum suaveolens*, *Bellevalia sarmatica*, *Iris pumila*, *Astragalus ucrainicus*, *Hyacinthella leucophaea*). Один вид тварин, що тут мешкає, занесений до Червоної книги України та два – до списку Бернської конвенції.

Для їхнього захисту, для збереження недоторканих степів салтицького степу та екосистеми басейну р. Обіточної та її притоки р. Салтич, як типових малих річок Приазовської височинної області Лівобережно-Дніпровсько-Приазовської північно-степової провінції степової фізико-географічної зони, необхідно терміново створити зазначений вище об'єкт природно-заповідного фонду.

Ковиліві степи салтицьського гранітного кар'єру

Салтичський гранітний кар'єр